

Þriðjudaginn 11. apríl 1995.

Nr. 22/1994.

Pálmi Friðriksson

(Jón Magnússon hrl.)

gegn

Íslandsbanka hf.

(Jón Steinar Gunnlaugsson hrl.)

Víxilmál.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma Garðar Gíslason hæstaréttardómari, Arnljótur Björnsson, settur hæstaréttardómari, og Björn P. Guðmundsson prófessor.

Áfrýjandi skaut máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 13. janúar 1994 og krefst þess, að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnda og sér verði dæmdur málskostnaður í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi gerir þær kröfur, að hinn áfrýjaði dómur verði staðfestur og áfrýjanda dæmt að greiða málskostnað fyrir Hæstarétti.

Fyrir Hæstarétti féll áfrýjandi frá þeirri mótbáru, að hann bæri ekki ábyrgð á kröfum stefnda, sökum þess að hann hefði verið genginn úr sameignarfélaginu Snævari, áður en hin umdeilda víxilskuld stofnaðist.

Áfrýjandi andmælir ekki sérstaklega kröfu stefnda um stimpilgjald, að fjárhæð 4.875 krónur, þótt í fjárhæð þessari felist stimpilgjaldsálag samkvæmt 1. mgr. 36. gr. laga nr. 36/1978 um stimpilgjald.

Staðfesta ber niðurstöðu héraðsdóms með skírskotun til forsendna hans.

Eftir þessum úrslitum ber að dæma áfrýjanda til að greiða stefnda málskostnað, eins og greinir í dómsorði.

D ó m s o r ð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður.

Áfrýjandi, Pálmi Friðriksson, greiði stefnda, Íslandsbanka hf., 100.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 4. janúar 1994.**I.**

Mál þetta, sem dómtekið var að loknum munnlegum málflutningi 9. desember sl., er höfðað fyrir dómþinginu með stefnu, birtri 9. ágúst 1993, af Íslandsbanka hf., 526, kt. 421289-2639, Suðurlandsbraut 30, Reykjavík, gegn Pálma Friðrikssyni, kt. 040529-4389, Bleikjukvísl 2, Reykjavík.

Dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndi verð dæmdur til greiðslu skuldar, að fjárhæð 650.000 kr., ásamt dráttarvöxtum skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 5. október 1992 til greiðsludags auk stimpilgjalds, 4.875 kr., og málskostnaðar skv. fram lögðum málskostnaðarreikningi og virðisaukaskatts af málflutningsþóknun. Einnig krefst hann vaxtareiknings í samræmi við 12. gr. vaxtalaga. Í upphafi voru sömu dómkröfur gerðar á hendur Snævari sf., kt. 711088-1569, Bleikjukvísl 7, Reykjavík, en stefnandi féll frá kröfu á þann aðila 29. nóvember 1993.

Endanlegar dómkröfur stefnda eru, að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda og sér dæmdur málskostnaður úr hendi hans að mati dómsins. Í upphafi gerði stefndi kröfu um, að málinu yrði vísað frá dómi, en féll frá þeirri kröfu 29. nóvember 1993.

II.

Stefnandi kveður umstefnda skuld vera samkvæmt vixli, að fjárhæð 650.000 kr., út gefnum í Reykjavík 23. janúar 1989 af Sigurði Gunnarssyni, kt. 101045-3829, og samþykktum til greiðslu af Snævari sf., kt. 711088-1569, 5. október 1992 í Útvegsbanka Íslands hf., nú Íslandsbanka hf., ábektum af útgefanda og Erlu Pálmadóttur, kt. 250350-3849, og er áritað á víxilinn, að afsögn sé óþörf.

Stefnandi kveður Íslandsbanka hf. hafa með vísan til laga nr. 120/1989 tekið við öllum réttindum og skyldum Útvegsbanka Íslands 1. janúar 1990. Hann kveður málið hafa verið áður höfðað til heimtu kröfunnar á hendur öðrum sameigendum Snævars sf., þeim Erlu Pálmadóttur og Sigurði Gunnarssyni, með áritaðri stefnu í Héraðsdómi Reykjavíkur 25. nóvember 1992. Hafi Pálma Friðrikssyni ekki verið stefnt þá, og sé málshöfðun þessi því nauðsynleg nú.

Stefnandi kveður innheimtutilraunir engan árangur hafa borið. Stefnandi kveðst gera kröfu um bankakostnað á grundvelli 7. kafla gjaldskrár stefnanda, og sundurliðist hann þannig: 360 kr., sem leggist á 7 daga vanskil, 720 kr., sem leggist á við 17 daga vanskil, og 1.800 kr., sem falli á vegna sérstakrar innheimtumeðferðar á enn frekari vanskilum en að ofan greini. Nauðsynlegt sé fyrir stefnanda að fá dóm fyrir virðisaukaskatti, þar sem hann sé ekki virðisaukaskattsskyldur. Styður hann þá kröfu við lög nr. 50/

1988. Mál þetta sé höfðað á grundvelli víxillaga nr. 93/1933 og rekið skv. þeim og 17. kafla laga nr. 91/1991. Kröfur um dráttarvexti og vaxtavexti styður stefnandi við reglur III. kafla laga nr. 25/1987.

III.

Stefndi lýsir málavöxtum svo, að hann hafi verið einn sameigenda í sameignarfélaginu Snævari sf., sem hafi upphaflega verið stefnt í máli þessu, ásamt dóttur sinni og tengdasyni. Hinn 1. janúar 1989 hafi hann gengið úr félaginu, en vegna mistaka hafi ekki verið tilkynnt um þetta fyrr en árið 1990 og þá miðað við það í tilkynningu til firmaskrár, að hann hafi gengið úr félaginu 1. janúar 1990. Beri hann því ekki ábyrgð á skuldbindingum greinds félags á gjalddaga umstefndrar skuldar. Telur hann, að gjalddaginn 5. október 1992 fái ekki staðist, enda hafi Útvegsbanki Íslands hf. ekki verið til á þeim tíma.

Stefndi kveður sýknukröfu sína reista á því, að hann hafi gengið úr fyrirtækinu Snævari sf., áður en víxill sá, sem sé grundvöllur málsóknar stefnanda, hafi verið gefinn út. Hann bendir á, að hann hafi sannanlega verið genginn úr félaginu 1. janúar 1990, sbr. tilkynningu þess efnis í Lögbirtingablaði. Hafi hann þannig gengið úr hinu stefnda félagi og skuldbindingar þess sér því óviðkomandi rúmlega þremur og hálfu ári áður en stefna í máli þessu sé birt á hendur sér. Hann hafi ekki áritað umdeildan víxil og verði því ekki gerður ábyrgur fyrir víxilskuldbindingu svo löngu eftir, að hann hafi gengið úr umræddu félagi. Enn fremur styður hann sýknukröfu sína því, að víxilkrafa á hendur sér sé fyrnd og ekki hægt að dæma sig á grundvelli skuldbindingar, sem gjaldfalli löngu eftir, að hann gangi úr félaginu. Hefði stefnandi viljað halda kröfu upp á stefnda, hefði hann þurft að tryggja rétt sinn, áður en ár hafi verið liðið, frá því að stefndi gekk úr félaginu.

Stefndi heldur því fram, að gjalddagi sá, sem skráður sé á víxilinn, sé rangur og tilbúinn af stefnanda. Sé því haldið fram, að stefnandi hafi látið færa gjalddaga inn á víxilinn löngu síðar í því skyni að reyna að tryggja rétt sinn gagnvart stefnda. Þá sé einnig á það bent, að víxilinn átti að greiða í Útvegsbanka Íslands, en sá banki hefði verið lagður niður á þeim gjalddaga, sem skráður sé á víxilinn.

Stefndi bendir einnig á, að hann verði ekki dæmdur í þessu máli nema sem einn af sameigendum Snævars sf. á þeim tíma, þegar víxillinn var gefinn út. Hann átti ekki víxilinn. Sé því ljóst, að ekki sé hægt að koma að kröfu á hendur sér nema á grundvelli þátttöku sinnar í fyrirtækinu Snævari sf. Þar sem stefna sé ekki birt með réttum hætti á hendur Snævari sf., liggi fyrir, að persónuleg stefna á hendur stefnda sé jafnframt alger markleysa.

IV.

Stefnandi reisir kröfur sínar á hendur stefnda á víxli, sem hann hefur lagt fram í málinu, og rekur hann málið samkvæmt XVII. kafla laga nr. 91/1991.

Víxill sá, sem stefnandi reisir kröfur sínar á, er út gefinn í Reykjavík 12. janúar 1989. Er Snævari sf., Álfheimum 74, Reykjavík, greiðandi víxilsins, gjalddagi hans 5. október 1992, og skyldi greiða hann í Útvegsbanka Íslands hf., Reykjavík. Stefndi gekk sannanlega úr fyrirtækinu Snævari sf. 1. janúar 1990, en hann var einn af stofnendum fyrirtækisins 29. október 1988. Umrætt fyrirtæki er sameignarfélag, þar sem félagsmenn bera allir persónulega, einn fyrir alla og allir fyrir einn, ábyrgð á skuldbindingum þess. Sigurður Sn. Gunnarsson, útgefandi umrædds víxils, var skráður sem prókúruhafi. Ekki hefur því verið haldið fram, að hann hafi farið út fyrir umboð sitt með ritun samþykkis f. h. fyrirtækisins á víxilinn. Snævar sf. er því skuldbundið samkvæmt víxlinum. Á þeim tíma, sem víxillinn var gefinn út og þar með til skuldbindingarinnar stofnað, var stefndi félagsmaður í Snævari sf. og því ábyrgur fyrir skuldum félagsins og varð ekki laus allra mála félagsins með því að ganga úr því. Hann bar áfram fulla ábyrgð á þeim skuldbindingum, sem stofnað var til, á meðan hann var félagsmaður, og ber því ábyrgð á greiðslu umrædds víxils.

Stefndi hefur haldið því fram, að gjalddagi víxilsins sé rangur og tilbúinn af stefnanda löngu eftir útgáfu hans. Hann hefur hins vegar ekkert lagt fram þeirri fullyrðingu til sönnunar. Hafi gjalddagi víxilsins verið færður inn síðar, hefur ekki verið sýnt fram á, að hann hafi átt að vera annar en hann er samkvæmt víxlinum, sbr. 10. gr. víxillaga nr. 93/1933. Verður því við það að miða, að gjalddagi sé sá, sem greinir á víxlinum, 5. október 1992. Samkvæmt 70. gr. laga nr. 93/1933 fynast allar kröfur samkvæmt víxli á hendur samþykkjanda á þremur árum frá gjalddaga. Er krafa á hendur stefnda samkvæmt því ekki fyrnd.

Greiðslustaður víxilsins er Útvegsbanki Íslands hf., Reykjavík, en sú bankastofnun var starfandi, þegar umræddur víxill var gefinn út. Við stofnun Íslandsbanka hf. tók sá banki við öllum réttindum og skyldum Útvegsbanka Íslands hf. frá 1. janúar 1990, sbr. lög nr. 120/1989. Greiðslustaður víxilsins á gjalddaga hans var því Íslandsbanki hf., Reykjavík.

Mál þetta var þingfest með framlagningu stefnu 14. september 1993. Var þá mætt af hálfu stefnda og haldið uppi vörnum. Skiptir því ekki máli, hvort birting stefnunnar hafi verið ábótavant.

Með vísan til framangreinds eru kröfur stefnanda teknar til greina, eins og þær eru fram settar. Stefndi greiði stefnanda 105.000 kr. í málskostnað. Við ákvörðun málskostnaðar hefur verið tekið tillit til skyldu stefnanda að greiða virðisaukaskatt af málflutningsþóknun.

Dóminn kvað upp Greta Baldursdóttir, fulltrúi dómstjóra.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Pálmi Friðriksson, greiði Íslandsbanka hf. 650.000 kr. ásamt dráttarvöxtum skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 5. október 1992 til greiðsludags auk stimpilgjalds, 4.875 kr. Stefndi greiði stefnanda 105.000 kr. í málskostnað, þar með talinn virðisaukaskatt. Heimilt er að höfuðstólsfæra dráttarvexti að liðnum hverjum 12 mánuðum frá upphafsdegi vaxtanna.
